

Sygn. akt I UZ 29/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania K. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanej A. T.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 lutego 2022 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 23 czerwca 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 23 czerwca 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną K. W. (dalej jako płatnik składek) od wyroku tego Sądu z dnia 29 października 2019 r., III AUa (...), którym oddalono apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 16 listopada 2018 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., stwierdzającej podleganie ubezpieczeniom społecznym zainteresowanej A. T. na podstawie umowy o pracę u płatnika składek K. W.

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny podniósł, że postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2021 r. Sąd Najwyższy zwrócił akta sprawy Sądowi drugiej instancji

celem wezwania skarżącego do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Wobec tego zarządzeniem z dnia 7 maja 2021 r. zobowiązano skarżącego do podania w terminie 7 dni wartości przedmiotu zaskarżenia pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej. W odpowiedzi na powyższe skarżący stwierdził, że nie jest w stanie uzupełnić braków formalnych skargi i wskazać wartości przedmiotu zaskarżenia, stanowiącego sumę należnych składek za zainteresowaną, a ponadto postanowieniem z dnia 14 października 2020 r., I UZ 16/20, Sąd Najwyższy uznał, że przedmiotem sporu w tego typu sprawie jest podleganie ubezpieczeniom społecznym, a to oznacza, że skarga kasacyjna przysługuje bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ma jednak racji skarżący zarzucając, iż niniejsza sprawa jest sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym, bowiem dotyczy ona poboru składki z tytułu podlegania pracowniczym ubezpieczeniom społecznym u danego płatnika składek. W tej sytuacji konieczne było wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia, ponieważ w myśl art. 398⁴ § 3 k.p.c. skarga kasacyjna w sprawach o prawa majątkowe powinna zawierać również oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia. Skoro więc skarżący nie uzupełnił braków formalnych skargi kasacyjnej i nie wskazał wartości przedmiotu zaskarżenia, to Sąd Apelacyjny uznał skargę za niedopuszczalną. W konsekwencji powyższego na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu.

W zażaleniu skarżący, zaskarżając postanowienie Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez ich błędne zastosowanie i niezasadne przyjęcie, że sprawa wszczęta odwołaniem od decyzji określającej podleganie obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu jest sprawą o prawa majątkowe, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia, podczas gdy jest to sprawa o objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, w której skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia oraz wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że skarżący nie podał wartości przedmiotu zaskarżenia stanowiącego sumę składek należnych za zainteresowaną z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego i chorobowego, gdyż nie posiadał on żadnych możliwości jej wskazania lub ustalenia. Skarżona decyzja sama w sobie również nie zawierała żadnej wartości przedmiotu sporu. Tym samym przedmiotem zaskarżenia przed Sądem Okręgowym oraz Sądem Apelacyjnym nie była żadna wartość, gdyż nikt nie był w stanie jej wyliczyć. Skarżący nie posiada żadnych informacji na temat treści umów bądź umowy o pracę, które łączyły zainteresowaną z podmiotami takimi jak R. sp. z o.o. lub K. sp. z o.o., tym samym wyliczenie jakichkolwiek składek jest niemożliwe. Według skarżącego istotą sporu w niniejszej sprawie jest to, czy jest on płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne, a nie to, jaka jest wysokość podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia. Dodatkowo skarżący wskazał, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 października 2020 r., I UZ 16/20, stwierdził wprost, że „zdezaktualizował się pogląd Sądu Najwyższego zawarty w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18, że jeżeli decyzja ustala, że ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek, a jako podstawę jej wydania powołuje art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, to należy przyjąć, że przedmiotem sprawy jest podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy, a zatem dopuszczalność skargi kasacyjnej nie jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności należy zauważyć – na co zwracał uwagę Sąd Najwyższy w motywach postanowienia z dnia 2 lutego 2022 r., I UZ 35/2 (niepubl.) oraz z dnia 8 lutego 2022 r., I UZ 31/21 (niepubl.) - że skarżący na poparcie swojego stanowiska o tym, że przedmiotem sprawy, w której zaprzecza, iż jest on płatnikiem składek, gdyż nie był pracodawcą zainteresowanej w spornym okresie, jest podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy,

przytacza pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2020 r., I UZ 16/20 (LEX nr 3068798). Tymczasem w postanowieniu tym wyrażono pogląd przeciwny, a mianowicie, że w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, iż jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania ubezpieczeniu. Zacytowany fragment uzasadnienia został zatem opacznie zrozumiany przez skarżącego. To w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18 (LEX nr 2538817), wyrażono pogląd, że jeżeli decyzja organu rentowego ustala, że ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek, a jako podstawę jej wydania powołuje art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm., dalej jako ustawa systemowa), to należy przyjąć, że przedmiotem sprawy jest podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy, a zatem dopuszczalność skargi kasacyjnej nie jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 października 2020 r., I UZ 16/20 stwierdził, że pogląd ten się zdezaktualizował wobec zmiany treści art. 83 ust. 1 ustawy systemowej. W konsekwencji uznał, że jeśli z treści odwołania wynika, iż nie jest sporne podleganie zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym jako pracownika w okresie objętym decyzją, ale to, kto w tym okresie był jego pracodawcą, a w konsekwencji płatnikiem składek, to tego rodzaju sprawa dotyczy ustalenia podmiotu zobowiązanego do zapłaty składek z tego tytułu. Jest więc sprawą o prawa majątkowe, w których dopuszczalność skargi kasacyjna uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia nie niższej niż 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Wypada zatem powtórzyć argumentację zawartą w powyższym postanowieniu (I UZ 16/20), że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPIUS 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z dnia 22 lutego

2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregośkolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy systemowej. W rezultacie, w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania ubezpieczeniu. Sprawa ta nie należy zatem do kategorii wymienionej w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114; z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 15 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17, LEX nr 2434481; z dnia 16 czerwca 2020 r., I UK 330/19, LEX nr 3033209).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2020 r., I UK 330/19, przypomniał, że ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1027, dalej jako ustawa zmieniająca), ustawodawca mając na względzie weryfikację prawidłowości podmiotów zgłaszających ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, którym nie można było przypisać funkcji płatnika składek, znowelizował ustawę systemową wprowadzając nową kategorię decyzji wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, tj. ustalającą płatnika składek (art. 83 ust. 1a) oraz dodając do ustawy przepisy regulujące skutki takiego ustalenia (art. 38a). Z uzasadnienia do projektu ustawy nowelizującej (druk sejmowy nr 1306) wynika, że uchwalenie tych przepisów miało na celu zapobieganie praktykom, które miały miejsce między innymi z udziałem spółek: „R.” i „K.”, sprowadzającym się do tego, że dotychczasowy podmiot zatrudniający (płatnik składek) na podstawie umowy z podmiotem trzecim przekazywał temu podmiotowi - pod pozorem rzekomego transferu zakładu pracy - wyłącznie osoby zatrudnione, w wyniku czego dochodziło

do rozwiązania stosunków prawnych będących podstawą zatrudnienia z dotychczasowym podmiotem zatrudniającym (płatnikiem składek) i nawiązania stosunków z podmiotem trzecim (który z tego tytułu był nowym płatnikiem, a zatem w ujęciu art. 38a ust. 1 ustawy systemowej „podmiotem zgłaszającym”). Następnie „podmiot trzeci” udostępniał tych samych pracowników podmiotowi zatrudniającemu w wyniku czego nadal korzystał z pracy swoich pracowników, mimo że formalnie ich nie zatrudniał i nie był płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne (zob. K. Ślęzak, Prawne kontrowersje związane z ustalaniem płatnika składek na podstawie art. 38a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, PiZS 2018 nr 9, s. 5-16). Wobec tego w art. 5 ust. 2 ustawy zmieniającej zostało zawarte również rozstrzygnięcie intertemporalne, w myśl którego do składek nienależnie opłaconych przez podmiot, który zgłosił ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, za okres wskazany w decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio art. 38a ust. 3-7 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Z tych przyczyn zdezaktualizował się pogląd Sądu Najwyższego zaprezentowany w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18. Przypomnieć jednak trzeba, że postanowieniem I UZ 16/20 uchylono postanowienie Sądu drugiej instancji tylko dlatego, że Sąd ten pozbawił skarżącą jej procesowych uprawnień, a przede wszystkim możliwości ustosunkowania się do wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia dokonanego przez organ rentowy. Wniesiona skarga kasacyjna była bowiem dotknięta brakiem formalnym polegającym na nieoznaczeniu wartości przedmiotu zaskarżenia, a Sąd Apelacyjny wezwał organ rentowy (zamiast skarżącej) do podania wartości przedmiotu zaskarżenia przez wskazanie sumy składek za sporny okres i na podstawie jej wyliczenia, które nie zostało doręczone stronie skarżącej, uznał, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia poniżej 10.000 zł. Identyczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 stycznia 2021 r., I UZ 21/20 (LEX nr 3113236).

W niniejszej sprawie, jak wynika z treści odwołania, nie jest sporne samo podleganie zainteresowanej pracowniczym ubezpieczeniom społecznym w okresie

objętym decyzją, ale to, kto w tym okresie był jej pracodawcą, a w konsekwencji płatnikiem składek. A zatem rozpoznawana sprawa dotyczy ustalenia podmiotu zobowiązanego do zapłaty składek z tego tytułu i jest sprawą o prawa majątkowe, w której dopuszczalność skargi kasacyjna uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia nie niższej niż 10.000 zł. Należy też zauważyć, że ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia (stanowiącego sumę składek należnych za zainteresowaną) nie było, jak twierdzi skarżący, niemożliwe, bowiem podstawę do dokonania wyliczeń stanowią wynagrodzenia zainteresowanej uzyskiwane w okresie objętym zaskarżoną decyzją.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak sentencji postanowienia.